This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

Checked 2012

Accession No.: → ~~10188~~ M1265
Title:- मुग्धबोध सुबोधनी टिका
पत्रे → 21

श्रीगणेशाय नमः

श्रीगणेशाय नमः। वन्देगिरं रवर्णदेवमव्ययस्पतिं सुखान्युकरत्। सातनंधितनंनन्यानिर्विघ्नेनासिद्धये। १। नत्वाभक्तानीवरणगविंदमनोहरेणाकिमतेविवार्थ. माख्यिमतदभन्दितिपाठ्येषु योधिनीयंभुतबोधटीका। २। हृदकविर्वस्तुनिर्देशात्मकंमंगलोवनसांकथयन्श्रोतृप्रवृत्तिपर्यन्तं सप्रयोजनंविधीर्घितंप्रतिजानीते। छन्दसामिति। अहंभुतबोधंकथयिष्यामि। किदृशंतंमम

श्रीगणेशाय नमः। छन्दसांचन्द्रसांवेनंभुतमात्रेणबुध्यते। तमहंकथयिष्यामिभुतबोध संज्ञितमम्। १।

विघ्नंनविद्यतेविघ्नोमस्मिन्ननंदृदंवसप्रयोजनंविधीर्घितंप्रतिज्ञानंशिष्टाचारस्मृतिरूढंव. ज्ञानार्थंज्ञानसंबंधंश्रोत्रेश्रोतृप्रवर्तते। २। ज्ञाप्यज्ञापकसंबंधःसप्रयोजनकथितं. तंकं येनभुतमात्रेणछंदसांचन्द्रसांबुध्यते. शब्दानंविद्यायप्रथमंछन्दःशब्दःप्रसिद्धोविशिष्टवस्तुनि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथ छन्दोलक्षणान्तराण्यपि गुरुलघुज्ञानमन्तरेणादुर्विज्ञेयत्वात्तेषु गुरुलघुलक्षणमाह ॥ संयुक्तो घ
मिति ॥ एतादृशमन्तरं गुरुर्विज्ञेयः कीदृशमन्तरम् ॥ संयुक्तस्याद्यमादिभवम् ॥ पुनः कीदृ
शं दीर्घमात्रान्तिनं पुनः कीदृशं सानुस्वारं अनुस्वारेणाश्रारो बिन्दुनासहयनिमानम् पुनः
कीदृशं विसर्जनीयसमेतं पुनरिति अर्थः पादानामन्त्यविकल्पेनपादानां चरणानामन्तेऽवसानेस्थितम
न्तरं विकल्पेन गुरुर्विज्ञेयमिति सम्बन्धः अन्तरान्तरेणानिरूपणीयमित्यर्थः ॥ २ ॥

संयुक्तो घं दीर्घं सानुस्वारं विसर्जनीयसमेतम् ॥ विज्ञेयमन्तरं गुरुपादान्तस्थं विकल्पेन २
आदिमध्यावसानेषु भजसा यान्ति गौरवम् ॥ यरतोदधयो यान्ति मनौ तु गुरुलाघवम् ३

कथितौ द्वौ कर्मणि द्विरेफो पतितौ शुभकर्मणि शिवरेफो पतितेवाशुभभवत्यतः ॥ गणभाव
लक्षणमाह आदीति भजसाः भगणजगणसगणाः आदिमध्यावसानेषु आदिश्चमध्यश्च अ
वसानश्चेतेषु गुरुत्वं गौरवं यान्ति तथाहि आदिगुरुर्भगणः मध्यगुरुर्जगणः अन्यगुरुः सगणः
आदिलघुर्यगणः मध्यलघुः रगणः अन्यलघुस्तगणः तु पुनः मनौ मगणनगणौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आदिमध्यावसानेषु गुरुलाघवं गुरुतां वयानुत्तथावसर्वगुरुर्भगणाः सर्वलघुर्नगणा
श्चतेषांदेवनाफलंग्रथान्तरे॥सोभूमिः श्रियमातनोतियजलंवृष्टिंरवीर्मृतिंसोवायु
यरदेशदूरगमनंतव्योमशून्यफलम्॥जस्सूर्योरुजमारुतिंविपुलंभेनुर्यशो
निर्मलंनोनाकश्चसुखप्रदःफलमिदम्राहुर्गणानांबुधाः॥३॥

॥२१७

यस्याःप्रथमेपादेद्वात्रिंशन्मात्रास्तथान्तरेऽपि ॥
अष्टाविंशतिरितरयोर्यत्रार्यागीतिस्तत्रार्या ॥४॥

प्रथमामात्रावत्तेष्वार्योथामुख्यतामाह॥यस्याइति॥सार्याभवतिसाकायस्याःप्र
थमेपादेप्रथमवरस्यद्वात्रिंशन्मात्राभवन्तिनान्तरेऽपितयाद्वात्रिंशेवमात्राइत्यर्थः॥
द्वितीयवरस्याऽष्टाविंशतिर्मात्राभवन्ति॥चतुर्थकेवरस्यापिचतुर्थकेवरस्यापि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथगीतिमाह आर्यापूर्वार्द्धसमभिति।। हेमन्तवारिराशेरुन्दोविद्दत्तद्गानीतांगीतिंभाषन्तेक
थयन्ति।। अमृतधत्सरसाधारणायस्यासातस्यासम्बोधने।। छन्दोविद्दानिजानन्तीति
शास्त्रज्ञाः परिडताः तांकायस्याहेसगतेर्द्धतीयमपिअर्द्धमार्य्यापूर्वार्द्धसभवतिग
तिरिवगतिर्यस्याः सातस्याः सबोधनेपूर्वार्द्धद्वयाष्टाक्षरामात्रालक्षणेनसमंतुल्यमिति

आर्य्यापूर्वार्द्धसमंद्वितीयमपिभवतिहंसगते।। छन्दोविद्दत्तद्गा
नीगीतनामकृतवाणिभाषन्ते ।। ५ ।। आर्य्योत्तरार्द्धतुल्यं
प्रथमार्द्धमपिप्रयुक्तंचेत् ।। कामिनितामुपगीतिमाहुका
यतेमहाकवयः ।। ६ ।।

अथोपगीतिमाह अर्य्योत्तरार्द्धमितिहेकामिनि महाकवयस्तामुपगीतिंप्रकाशयन्ते तांका
येनयत्रप्रथमार्द्धमपि आर्य्योत्तरार्द्धतुल्यंप्रयुक्तंभवति आर्य्यायाउत्तरार्द्धद्वारेणप्रदर्शनमा
त्रमेतेनतुल्यमितत्पर्य्यः।। अथान्तरयन्तिः।। ६।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आघवतुर्थमिति साअन्तरयंन्तिर्भवति साकायत्रयस्यामाघवतुर्थमन्तरंगुरुर्यस्या
त्।। आघवतुंचेतिहृन्हूसमासः वत्पुनः पञ्चमकंगुरुस्यादितिसम्बंधः ॥७॥ अथश्रा
शिवहना अगुरुर्हतिहेधनकुवयुग्मे असौशशिवदनाभवति॥ धनंनिधिंकुवयुग्मं
स्तनहृदयस्यास्सम्बोधने असौकायस्याश्चतुष्कमगुरुर्भवति चत्वारोवर्णालघवोभ

३ आघवतुर्थंपञ्चमंचेत्यत्रगुरुस्यात्सान्तरयंन्तिः ॥७॥ अगुरुंचतुष्कंभ
वतिगुरुर्हौधनकुवयुग्मंशशिवदनासौ॥८॥ तुर्यंपञ्चमकंचैवअस्या
ंत्रधुवालेखिविद्धिमृगनेत्रेप्रोक्तासामदलेखवा॥ ९ ॥

वनित्यर्थः अनन्तरहौवर्णौगुरुर्भवतः॥ ८॥ अथमदलेखवा तुर्यमितिहेमृगनेत्रे
खण्डितेसामदलेखाप्रोक्ता मृगस्यनेत्रेइवनेत्रेयस्यास्सम्बोधनेसाकायत्र
यस्याहेवालेखोऽशवसाभ्यन्तरवालाचतुर्थंचतुर्थमन्तरंलघुस्यात् वत्पुनः पञ्चमकं
मन्तरंलघुस्यात् वालेगीयतेनारीयावत्योऽशवार्बिंधीतिस्मरणादीप ॥९॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथश्लोकलक्षणाश्लोके क्षीत्।।श्लोकेसर्वत्रचतुर्थवरणोषष्ठमन्तरंगुरुज्ञेयम्।।पञ्च
मवान्तरसर्वत्रलघुज्ञेयम्।।द्वितुर्ययोर्द्वितुर्यवरणयोस्सप्तममन्तरंहृस्व
लघुज्ञेयम्।। अन्ययोःप्रथमतृतीययोश्चवरणयोस्सप्तममन्तरंदीर्घंमितुपलक्षान्तंगुरु

श्लोकेषष्ठंगुरुज्ञेयंसर्वत्रलघुपञ्चमम्।।द्वितुर्ययोर्हृस्वस
प्तमंदीर्घमन्ययोः १० पञ्चमंलघुसर्वत्रसप्तमंद्वितुर्ययोः ब
ष्ठंगुरुंविजानीयादेतल्लघसलक्षणम् ११

अथपद्यस्यलक्षणमुपजातिमिति।।एतद्यद्यस्यलक्षणंजानीयात्सर्वत्रवरणेषुप
ञ्चममन्तरंलघुभवतीतिद्वितीयचतुर्थवरणयोस्सप्तममन्तरंलघुभवतिसर्वत्रवरणे
षुषष्ठंगुरुभवतीति।।११।।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रु-बो- अथमारावकक्रीडम् अष्टिगतमितिनष्टिमारावकक्रीडंकथितंकविभिरित्यध्याह
ष्यम् तत्कतरत् चेद्यष्टिअष्टिगतमन्तरंतुर्यगतंचतुर्थगतमन्तरंअथपुनःपञ्च
कमन्यगतंचेअन्तरंभवेत् १२

४ अष्टिगतंतुर्यगतंपञ्चमकंचान्यगतम् स्याद्दुष्टंवेत्तांत्यक्थि
तंम्मानवकंक्रीडमिदम् १२ द्वितुर्यषष्ठंभष्ठंभवेद्दुष्ट
प्रायोजितंयदातदानिवेद्यान्तंतांबुधानगस्वरूपिणीं
म १३

अथनगस्वरूपिणीद्वितुर्यषष्ठीमिति बुधाःपरिकल्पयन्तिनगस्वरूपिणीनि
वेद्यान्तंतदाकदाद्वितुर्यषष्ठंद्वितीयंचतुर्थंषष्ठंअअन्तरंततोथाष्टमंचान्तरं
गुरुप्रयोजितंभवति १३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथविद्धमालासर्वेऽन्तियोरार्याविरामाविद्धद्वन्दैः साविद्धमालाव्याख्यातात्रकथिता वोरार्या
वद्धरोमाश्चरायस्यासातस्यासम्बोधने विदुषावद्भानिसमूहोस्तिः साकायस्यासर्ववर्णा
दीर्घोभवतिवेदैर्वेश्चतुर्भिश्चतुर्भिर्विश्रामो भवतीतिदीर्घः गुरुरामुपलन्तेणार २४

सर्ववर्णादीर्घोयस्यांविश्रामःस्याद्वेदैर्वेदैःविद्धद्वन्दैर्विरामावाराव्या
ख्यातासाविद्धमाला २४ तन्यिगुरुस्याद्यादिचतुर्थपञ्चमषष्ठ
स्थान्त्यमुपान्त्यम् इन्द्रियवारौयत्रविरामस्तैकविलोवैश्वम्यक
माला १५ थनीया।

अथवम्यकमालात्रीनि हेतान्विद्धद्यादिःसावम्यकमालाकथनीयासाकापत्रयस्यामा
द्यचतुर्थमन्तरंगुरुस्यात् वपुनःपञ्चमंषष्ठमन्तरंगुरुस्यात् वपुनरन्त्यमुपान्त्यंवा
न्तरंगुरुस्यात्यत्रत्रयस्यामिंद्रियवारौ५पञ्चभि५पञ्चभिरन्तरैर्विरामोविरतिस्यात् २५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथमोराममध्यम् वम्पकमालेति हेप्रेमनिधेछन्दोग्रंथेदान्तोःकुशलास्तेकवयस्तन्मणिबंधध्रुवतेवयंयान्ति
मेमद्रोनौ निश्चिराश्रयःप्रेमनिधिस्तस्यास्तम्बोधने तात्पर्यतत्रयास्मिन्वम्पकमालो अन्यविहीना
अन्तेभयोऽन्यौवर्णास्तेनविहीनात्यन्तंशोभवेत् १५ अथशालिनी हस्वेति हेनान्यैस्सगाङ्कछान्द

वंपकमालायत्रभवेदन्यविहीनाप्रेमनिधे छन्दसिदन्तोयेकवय
स्तन्मणिबंधनेध्रुवते १५ ह्रस्वावर्णौजायतेयत्रषष्ठःकम्बुग्रीवे
तद्देवाष्टमान्यः विश्रामस्यात्तान्यवेदैस्तुरङ्गैस्तान्भावने
शालिनीछान्दसीयं: १६

सीयाश्छन्दसिकुशलास्तेकुशलीभावने तात्पर्यहेकम्बुग्रीवेसकलयावन्मनोहरलीढयत्रयस्यांषष्ठो
वर्णः ह्रस्वोजायतेअष्टमान्योनवमोवर्णस्तद्देवह्रस्वोभवतीत्यर्थः यत्रवेदैश्चतुर्भिस्तुरङ्गैस्सप्त्र
भिर्विश्रामोविरतिस्स्यात् १६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथमन्त्रकान्तावत्वारइति हेतन्चिकशाङ्किप्रवरकवयःप्रकृष्टकवयस्तोमन्त्रकान्तासेङ्किरने
कथयन्ति तांका यत्रयस्यांहेसुतनुशोभनशरीरेग्राक्पूर्वं चत्वारोवरौगुरवोभवन्ति हेसु
श्वेमनोहरे चेतपीदृशैकारशौ द्वौवरौगुरुभवतः हेकुमुदामोदिनितस्तुतत्पश्चात्

चत्वारःप्राक्सुतनुगुरवोद्वौदृशैकारशौचेन्मु
ग्धेवर्णौतदनुकुमुदामोदिनि द्वादशान्त्यौत
दृद्धान्त्योयुगदृहयंयत्रकान्तेधिरामोमन्त्र
कान्तोप्रवरकवयस्तान्वितासाङ्किरने १२

द्वादशान्त्यौत्रयोरश्वेनिद्धौवरौगुरुभवतः कुमुदग्रासामोदइव ग्रामोदःसौरभंयस्यासा
तस्यासंबोधने वपुनः ग्रन्त्यौ ग्रन्तेभवौ ग्रवसानीयौनौद्वौ वरौतदुतगुरुभवतइत्यर्थः
हेकान्तेयत्रयस्यांपुरंरसदयैश्चतुर्भिर्यस्यास्तन्मभिर्धिरामाभवति १२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथहंसी मन्दाक्रान्तेतिहेकमलवदनेतन्वीदृशंनिश्चयेनहंसीसेयाज्ञात्वा कमलवत्सादृश्यसौरभा दिगुणैः कमलंसदृशमुखंयस्यास्सातस्यास्सबोधने कथमहंसीविदुभिः परिहासैरभिहिताथ ता नतहेसाध्वसंकारेयदिमन्दाक्रान्ता अन्तपतनप्रतिरहिता अन्तेभवोऽन्त्यासवर्णाकायापतिस्तपार हितान्यन्तगाभवति अलंकारेसोदरेणसहवर्तमानोसालंकारोदूरात्तस्यास्सबोधने २६॥

मंदाक्रान्तान्त्यपतेरहितासालंकारेभवतियदिसा तद्विद्धि भ्रूवमभि
हिताहेयाहंसीकमलवदने २७ आघचतुर्थमहीनानितम्बे
सप्तमस्तारंदशमयतथाप्रेम यत्रोरुप्रकटं स्मरसारेतत्कं
थितंनन्दोधवदनेतम॥ २० २०

अथहोधवदनेतम् आघचतुर्थमिति नठहेप्रकटंठस्मरसारेतदोधवदनेकथितम् प्रकटः स्मरसारः कामवतं यस्यास्सातस्यास्सबोधनेतत्कतरतरहेअहीनानितम्बेयत्रपक्षिन् आघचतुर्थात्परं उरुर्भवति अहीनोऽथु तरोनितम्बोयस्यास्सातस्यास्सबोधने वदनस्सप्तमं दशमं चान्तरंउरुर्भवति अन्त्यमवसानेस्थितम न्तरंतथोरुर्भवतीत्यर्थः २० २० ८४ऋटि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अनु.

अथेन्द्रवज्रा यस्यामितिहेगत्यावितज्ञीकृतहंसकानेमुनीन्द्रास्तामिन्द्रवज्राम्बुधनेभत्यागमने
नाविलज्ञीकृतहंसस्यकांनिःशोभाघयासातेयास्सम्बोधने तांकांमस्कोत्रिषट्सप्तमगमन्तंहु
स्वेस्यात्हेसुभंधेनोभनंभंधेदुनःनवमगन्तंहुत्वेस्यादितयोः ॥ अथोपे
न्द्रवज्रा. यदिति. हेभद्रमदनाघभन्मदनेकमनीशैःकथीदृशेःनदीनुपेन्द्रवज्रेकथि

यस्यांत्रिषट्सप्तमगन्तरंसाद्धुस्वेनुजंधेनवमंतंचगुरु
गत्यावितज्ञीकृतहंसकानेतामिन्द्रवज्राम्बुधनेकविन्द्राः२१
यदीन्द्रवज्रापूरतोबुपूर्वंभवंतिवर्णाःसघवस्तुवर्णो अ
मन्दाघभन्मदनेनदानीमुपेन्द्रवज्राकथितातकविभैः २२

ना० अमन्दंबहुतरंयथा स्यात्तथाघसर्वोमदनःकामोयस्यांसातस्यास्सम्बोधने तदानींकथंहेसुवर्णो
शोभनदेहाराजेयदीन्द्रवज्रावररोधुवंतुर्ब्वपिपूर्वंवर्णाःसाघवोभवन्ति॥ २२ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथोपजातिः यत्रेहि वंशस्थ इन्द्रवज्रानोसाख्या उपजातिरिति प्रयुज्यताम् कथम्भूता सा आद्यैर्वृद्धैः परिकीर्तिता कथिता साकाहसीभनिनिप्रशस्तसीमन्तयन्ते यत्र यस्यामनयोर्द्वयोरपि वा क्रमेण यानि विचित्रयपा ६ पूरणो २३ अथारख्यानकीर्तिः अख्यानकीर्तिप्रकटीकृतार्थैतपारख्यानकीस्यात् प्रकटीकृतः

यत्रद्वयोरप्यनयोस्तुपादाभवंतिसीमन्तिनिवंशवृत्ते विद्वद्भिः
राद्यैः परिकीर्तितासाप्रयुज्यतामिन्द्रोपजातिरेषा २३ आख्या
नकीस्यात्प्रकटीकृतार्थैपरीन्द्रवज्रा वरणाः पुरस्तात् उपेन्द्रवज्रा
वरणाद्वयोऽन्येमानीषिणोक्ता विपरीतपूर्वी २४ आद्यमन्ते
रमतस्तृतीयंसप्तमं नवमं तथान्तिमं श्रीधरभिन्दुमुखि यत्र जायते

अर्थः कामप्रयोयत्नेपणासातस्मास्सम्बोधनेकथम्भूतारख्यानकीमनिषिणाद्यैरुक्तेन विपरीत
तपूर्वीउक्तेनहापरिपुरस्तात्प्रथमः इन्द्रवज्रावरणोभवतिप्रथमार्थतसिः अन्येयत्रउपेन्द्रवज्राद्व
वरणाभवंति २४ अथरथोद्धता आद्यमितिहेइन्दुमुखि कथयस्तारथोद्धतामवदन्ति तांको
यत्र यस्याआद्यमन्तरीर्वृद्धहृदश्पते अतोनन्तरंतृतीयंवपुनः सप्तमंनवमंतथा अन्ति

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथस्वागता अन्दनमिति हे इन नवनेरेवनओष्ठौ ना तादृक्विमि: स्वागतादृतिकथिता एनस्व
नयनेदृतिनयनेयस्या: संबोधनेनतादृक्दाहेविनीतेजिनयछऊयदि त्रनयभंदनंवभुव: दशमन्दनं
अव्यत्यवात्यविधिनेतंश्रोक्तेकथितंभवति अयमर्थ: नओष्ठौनतावांनवमन्दनंभुजयतिदशम
न्दनंनेधुभवति स्वागतावोतुनवमन्दनंनधुभवतिदशमन्दनंभुजभवतीतिपथि: । २६ ।

अन्दनंवनवंदशमंवव्यत्यवाद्भवतियत्रविनीते प्रोक्तमेननवैर्यदिदेसेवस्वागतेतिकविमि:
कथितालो । २६ । हस्वोवर्ण: स्यात्सत्रमोयत्रवर्णेनदृष्टिर्ह्रस्वोऽल्पलएकादशाक्ष: यदि
र्विश्राम: तत्रवाणेनेनंगैर्नीलानिधिर्यदि अथवैरवदेवी । २७ ।

अथवैरवदेवी हस्वेति हे सुभ्रुसानाम्नावैरवदेवीनिर्दिष्टाकथिताओमनेअधोयस्या: सातस्या:
संबोधने साकापत्रयस्यांहेवाने वेदाश्ववर्षाभ्यंनवनवस्थेसत्रमोवर्णोहस्वोलघु:स्यात् हेयिंयो
दिएकादशमोवर्ण: तदपिह्रस्वोन्यल: निर्दिष्ट: स्यात् यदित्रयाणां पंचमि: नुनंने: सप्तभिश्चाब्धि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम
श्रीशिव
८

श्रीगणेशाय नमः

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

॥ श्रीगुरुपादुकाभ्यां

[illegible] ॥३३॥ [illegible]
[illegible] प्रथमान्तमाघन्तीयमो: प्रथमतन्तीयपादयो: प्रथमान्तसमानमर्थति. स्त्रीत्वस्तन्तीयस्त्व
नयो:॥३१॥ अथवंशस्थम्. उपेन्द्रवज्रेति. हे मरालकुंतलेबुधा: पठिता: तदाथंशस्थं वदन्ति. मरा
लोवक्त्रो: कुंतलाको: केशायस्या: सतस्या: संबोधने. तदाकदाहं दृष्टिहेतुत्वसंगतेवंधिउपेन्द्रवज्रावत्

प्रथमान्तसमाघन्तीयमो कुंतलि तच्चिंतयस्यवपादयो:। यदि नात्र तदाकमनेनसोभवतिसुन्
दिसाहरिणी छुता॥३१॥ उपेंद्रवज्रावतरोजसंतिवेदुकांतवर्णाल्पधियोऽपनेऽसता:। यदंतिवंशस्थ
मरालकुंतलेबुधास्तदाहृदिध्रुवसंगतेः॥३२॥ यस्यामयोकांकुनपाणिपल्लवेवंशस्थपादा
ऽक्षरवर्णकाः। नाऽत्रस्यचीलोपतिनक्रलोलसेनामिन्द्रवंशांविबुधाः प्रवदंते॥३३॥

नसोष्ठ्रावनेऽन्येलघवऽउपांत्यवर्णाः कृताः संतिचेद्धनिच्छपयसंगतिर्यस्याः तस्याः संबोधने॥३४॥
अथेन्द्रवंशाः। यस्यामिति. हे कृताऽरण्यस्त्रीलोपतिनंगलोलसेकथयः तामिन्द्रवंशांप्रवदंतेकृपवंति.
ताऽरण्यस्त्रीलक्षणतिनंगलोलसानत्यमिकांक्षायस्याः सातस्याः संबोधने. तांकांहेमरालेकांकुनपाणि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम.
श्रीशिव.

अथ प्रभामण्डलि-हेऽप्रतिचक्रेहेऽप्रतिचक्रिसाभवतिचक्रपताम्. साकाहेप्रियेवस्याऽथमन्वन्तरं
यंगुरुभवेत्. तथातेनप्रकाशेनातेर्भवतुर्थमन्वन्तरंदशमेकादशमन्वन्तरंसान्येऽन्ते
नावसौनेनस्थितेनऽन्तरेणसहपंचमंगुरुभवेत्. वेधादिथतिनाधिपुरुषेहेर्भवेत्. पुरुषानिवग्रहा
श्वतेश्वतुर्भिर्नवभिश्चेत्यर्थः।३७। अथप्रहर्षिणी-साधयतीति. ननुस्तवोक्तौ-हेसुदृतिसाध्र

साधयेत्रितयंमध्यमन्वन्तरंचोदात्तंगुरु
विरतोसुभाषितेस्यात्।विश्रामोभवतिमहेश्वरे
ग्रहैस्त्रिभिर्वेदेयानन्दसुदृतिप्रहर्षिणीस्यात्।३८

हर्षिणीस्यातथासाकाहेसुभाषितेवेदधिस्यासाधयजितयंगुरुभवति त्रयाणांसमाहारस्त्रितयमश्व
थानन्तरमष्ठमन्वन्तरंतरंगुरुस्यात्. पुनः धनवानन्दग्रामन्वन्तरंगुरुस्यात्रऽवानवमन्यस
मोयेवर्तमनमन्वन्तरंगुरुस्यात्रयंत्रयमहेश्वरेत्रिभिर्ग्रहैस्त्रिभियोगेत्यर्थः।३५।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीराम॰ अथवसन्ततिलका आद्यमिति एकान्तेनावसन्ततिलकाम्वद्यन्तयतिशेषः विरतेतिवाक्यात्संकीर्तनांकी
र्त्यमाकुः शाकुः शितकाममतरुः जेन्द्रेचेद्यस्यामाद्यमनन्तरंगुरुभवति द्वितीयमप्यनन्तरंगुरुभवेत्तदर्थमनन्तरंतथागु
रुभवतेषष्ठमप्यनन्तरंगुरुस्यात् पुनर्दशमान्यमेवाद्यमनन्तरंगुरुस्यात् उपात्यमप्यसमीचेवर्तमानमनन्तरंग
रुपान्त्यमनन्यसमीमेधतीमामनन्तरंगुरुप्रनर्पंगुरुस्यात्॥ कामरुकुः शः कामाकुः शितः कामरुपोमनाकुः जेन्द्रोगजरा

आद्यंद्वितीयमपियेगुरुवन्तुर्थंयमंतुर्थंयमाष्ठमंत्रयोदशमनन्तमुपान्त्यमन्यमनन्यसम
कामाकुः शाकुः शितकाममतरुः जेन्द्रेकान्तेवसन्ततिलकांकुः वर्तीहानि३६ प्रथ
समगुरुषाकुः विघतेषत्रयान्तेतद्वदुद्वरंयमजेदनन्तरंहयान्यमगिरिमिस्तथात्न
र्यत्रकान्तेविरामः सकविजनमनोज्ञामालिनीसाप्रदिष्टा॥३७॥

जोवश्यास्तातस्यासम्बोधने॥३६॥ प्रथमालिनीप्रथममितिहेकान्तेसामालिनीप्रतिष्ठाप्रसिद्धाख्याताकी
र्तिशीमालिनीसकविजनमनोज्ञाशोभनाश्रयंतेकविजनाश्रयुतेकामनोज्ञाहरुरयकुमामनोहरेत्यर्थः साधोः
कान्तेयस्यांप्रथममाद्यौ अगुरुषकम्बिघतेप्रथमतः षष्ठश्चीत्यादिघोभवतीत्यर्थः तद्वदुतत्रयंवादृशमनो
हरमगुरुत्वंधुभवतियदुनः वेदाद्दशानर्णयोदशमस्तरंडरुभवतीतय अगिरिमिस्तुरेकैस्तृभिर्विरामो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथ हरिणी सुमुखीति हे सुकुरत्करकङ्कणोसाहरिणीति स्मृता कथिकविभिरित्येषः सुकुरत्करकङ्कणोपस्यास्सातस्यास्स
म्बोधनेसाकाहे सुमुखीत्वेपत्रयस्याम्त्रयाणांपूर्वेषञ्चवर्णाःस्वाधवोभवन्तिश्रोभनमुखंयस्यास्सातस्यास्सम्बोधने
स्त्रीहेसुमुखीत्वेपसञ्जेऽनाहितिडीदृतनीदृशंतिमम्दृकाहेप्रोवर्णाःस्वधुर्भवतिहेसखिता यैमनोहरआहरोतारुणे
तत्पश्चात्पादत्रितयेचतुर्दशोवर्णोलघुभवतःपुनरुपान्त्योवर्णोलघुःभवति॥पतिर्यदिविश्रामोपरैःषड्भिर्वर्णैश्चतु

सुमुखिवलघवःपञ्चप्राग्यास्ततोदशमान्तिमन्तरनुललिताललापेवर्णोयदित्रिचतुर्दशोप्रभवतिपुनर्यत्रो
पान्त्यस्फुरत्करकङ्कणोपतिरीपरसैर्वेदैश्चवेस्मृताहरिणीतिसा॥३०॥यदिप्राग्योहस्वःकलितक
मलेयंषष्ठवर्णास्ततोवर्णाःपञ्चप्रकृतिसुकुमाराहूतनतस्तनेनारंभष्ठकपरःपञ्चवर्णालघवोगदिता
सुभगैरसैरीशैर्यस्याभवतिविरतिस्साश्रिखरिणी॥३९॥

१०

र्भिश्चयेसप्तभिर्भवति॥३१॥अथशिखरिणीयदितिहेजंघनाभोगसंभोगेनद्दासांश्रिखरिणीभवतिजघनाभो
गेनसुभंगोपस्यास्सातस्यास्सम्बोधनेतत्काहेकलितकमलेयदिप्राग्योवर्णोहस्वोभवतिकलितंयत्तंकम
लंयस्यासातस्यास्सम्बोधनेप्रकृतिसुकुमाराहूतनतस्तनेनारंभष्ठकपरःपञ्चवर्णालघवोगदिता
स्सुभगैरसैरीशैर्यस्याभवतिविरतिस्साश्रिखरिणी॥३२॥अथशिखरिणीयदितिहेजंघनाभोगसंभोगेनद्दासांश्रि
भनेशरीरेवपुनरन्येऽपान्त्यास्त्रियोवर्णालघवोनिगदितास्सुभगैरसैरीशैर्यस्याभवतिविरतिस्साश्रिखरिणी॥३३॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथसप्तधरावत्वारइतिहेवालेखोऽश्वर्क्षाभनरवपस्केहेसुतनुशोभनेशरीरेसाक्षात्सप्तधरासप्रसिद्धाकी
र्त्तीस्तप्तधरा आर्षे कवीन्द्रैर्निगदिता कथिता-सा काहेमन्तमस्तुहितोयत्रप्रथमवत्वारोखे व
र्णा अलंधखोऽसुरखोभनीत्यर्थः षष्ठोऽपिधरोगुरुर्भवति सप्तमोधरोऽर्भकेति नावत्वोऽपरा
घोद्वौवर्णईशप्तधरा इंद्रा धरौगुरूभवतः खोऽष्टमोसप्तधरा धरौद्वोगुरूभवतः हरम्भास्त

त्वारोपत्रधरौगुरुप्रथममलंधवः षष्ठकस्सप्तमोऽपिद्वौनापत्खेऽ
ग्राद्यौस्रगमस्तुहितखोऽष्टाग्न्यौनथा नवौ [illegible] खोरम्भास्तम्भो
रुकानोमनिमुनिमुनिमुनिभैरुपतेर्यदिरामोवालेवन्धेःकवी
न्द्रैस्सतनुनिगदितास्त्रग्धरे यत्रसौ रुः ॥४२ इतिश्रीकाविद
म्भोरुतथालेनैवप्रकारेणाग्न्यौद्वौगुरूभवतः रम्भास्तम्भवदुरुयस्यास्सातस्मात्स
स्योधनेहेकान्तेवेधत्रमुनिभिर्विरामोभवतिमुनयश्चमुनयश्चमुनयश्चतैस्सप्त स
प्रसन्नमिश्रेरित्यर्थः ॥४२॥ इतिश्रीसमस्तन्यायतर्कशिरोमणिशारदाजितपादपीठमाणिक्य
वाग्देवतालब्धताश्रीमनोहरशर्म्मकृतायांश्रुतबोधटीकायांसुबोधनीसमाप्ता ॥ छः ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीरामः

KKSU LIBRARY
RAMTEK
Dist Nagpur

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=23.10.20 14:36
,TRANSFERRED=2020/10/23 at 14:39:15
,PAGES=21
,TYPE=STD
,NAME=S0004479
,Book Name=M-1265-JULBODH SUBODHINI TIKA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection